

Βιοστατιστική

Περιγραφική Στατιστική (με πίνακες και γραφικές μεθόδους)

Η Στατιστική όπως εφαρμόζεται για να
απαντά στα προβλήματα της Ιατρικής
πράξης

Φίλιππος Ορφανός, PhD
Εργαστήριο Υγιεινής, Επιδημιολογίας
και Ιατρικής Στατιστικής, Ιατρική Σχολή Αθηνών
phorfanos@med.uoa.gr

Τετάρτη 02/10/2024

Τι είναι Στατιστική;

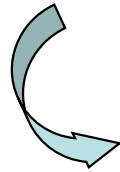
“Statistics is the art of learning from data. It is concerned with the **collection of data**, their subsequent description, and **their analysis**, which often leads to the **drawing of conclusions**”

Sheldon M. Ross, 2005

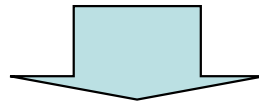
Στατιστική και Μαθηματικά

- Αρνητική προκατάληψη με το άκουσμα και μόνο της λέξης «ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ»

Γιατί;

Είναι Μαθηματικά

- η αντίληψη που επικρατεί ότι η Στατιστική είναι κλάδος των Μαθηματικών **δεν είναι απολύτως σωστή**

Στατιστική και Μαθηματικά

Στατιστική είναι η μελέτη της **ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ**.

- Τα Μαθηματικά ακολουθούν μια σταθερή δομή (ορισμός, θεώρημα, απόδειξη)
- Με τη Στατιστική ορίζουμε πράγματα με τη διαίσθηση και με παραδείγματα (χρήση δεδομένων)

Στατιστική και Μαθηματικά

Πολλές στατιστικές μέθοδοι συμπεριφέρονται άσχημα όταν τα δεδομένα περιέχουν «ακραίες τιμές» (outliers)

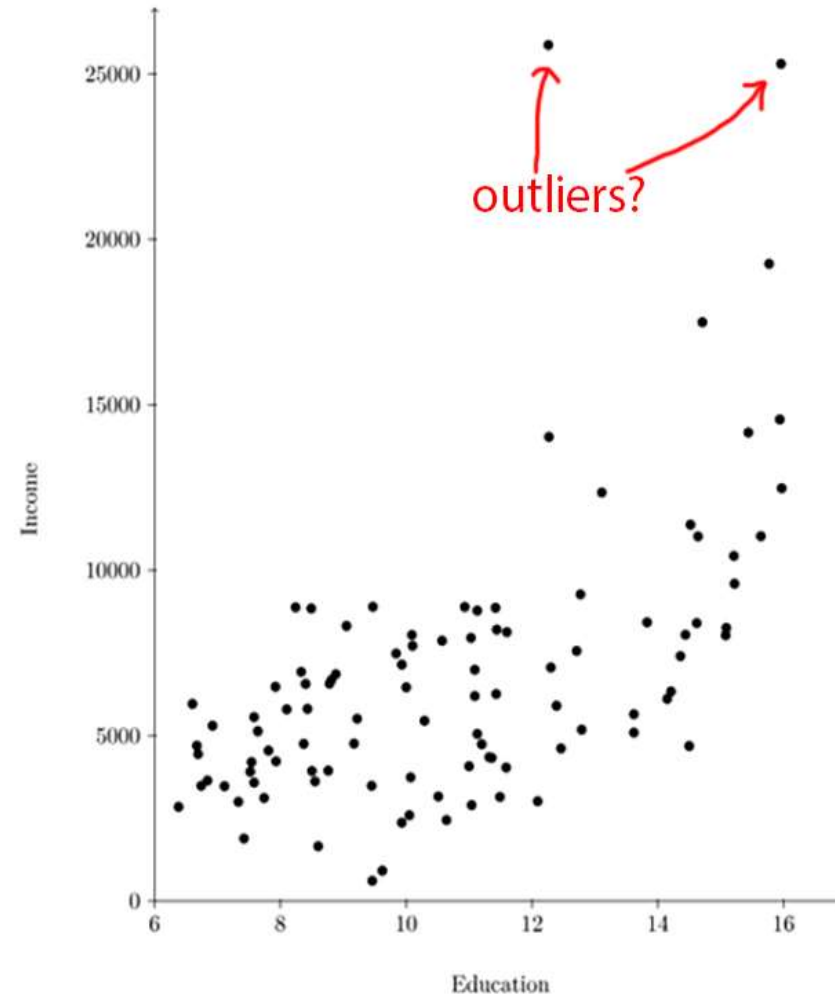
Κοινή πρακτική:

Ο εντοπισμός και αφαίρεσή τους.

Αλλά τι συνιστά μια ακραία τιμή;

Εξαρτάται από διάφορα κριτήρια:

- πόσα σημεία δεδομένων έχετε,
- πόσο μακριά είναι από τα υπόλοιπα σημεία και
- τι είδους μοντέλο χρησιμοποιείτε.

Δομή μαθήματος / Διδάσκοντες

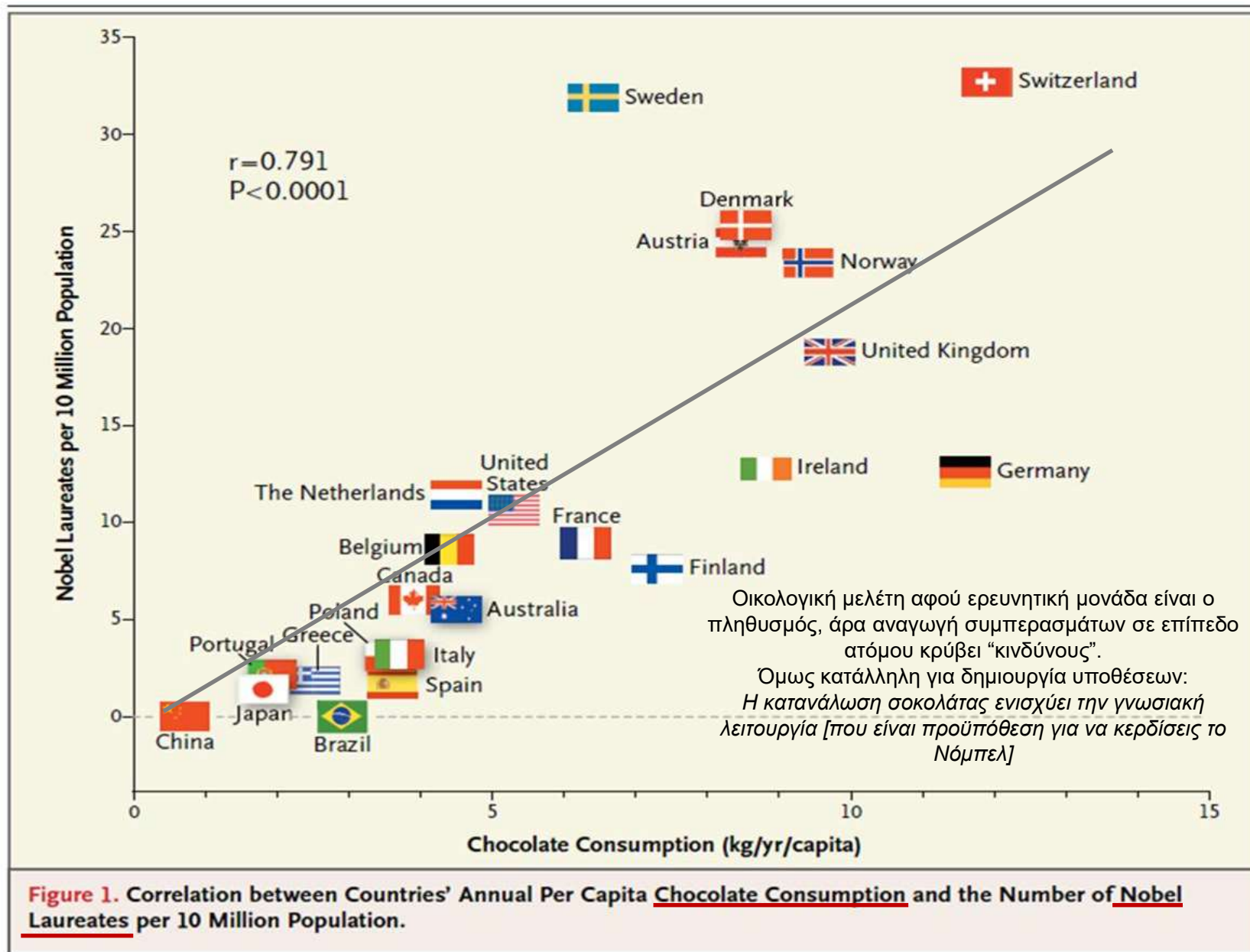
α/α	Ημ/νία	Διάλεξη	Διδάσκων
1ο	2/10/2024	Εισαγωγικά: δομή του μαθήματος, Περιγραφική Στατιστική (1)	Ορφανός
2ο	9/10/2024	Περιγραφική Στατιστική (2): Μέτρα θέσης & διασποράς	Κάσδαγλη
3ο	16/10/2024	Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: χ^2 για ανάλυση πινάκων, αναλογίες, έλεγχος υποθέσεων για αναλογίες	Ρούσσο
4ο	23/10/2024	Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων (1): t-test για ανεξάρτητα δείγματα	Κωστάκη
5ο	30/10/2024	Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων (2): t-test για δείγματα με αντιστοιχία κατά ζεύγη	Κωστάκη
6ο	6/11/2024	Χρήση στατιστικών πακέτων και εισαγωγή στο SPSS. Επαναληπτικό I	Κωστάκη
7ο	13/11/2024	Ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Επαναληπτικό II	Ορφανός
8ο	20/11/2024	Εξάρτηση ποσοτικών χαρακτηριστικών: η έννοια της εξάρτησης δύο ποσοτικών μεταβλητών	Κάσδαγλη
9ο	27/11/2024	Πολλαπλή γραμμική εξάρτηση - Ερμηνεία στατιστικών ευρημάτων	Κάσδαγλη
10ο	4/12/2024	Πολλαπλή λογαριθμιστική εξάρτηση - Ερμηνεία στατιστικών ευρημάτων	Ρούσσο
11ο	11/12/2024	Γενική επανάληψη / απορίες	Ορφανός
12ο	18/12/2024	<i>Παρουσίαση ερευνητικών πρωτοκόλλων I</i>	
13ο	8/1/2025	<i>Παρουσίαση ερευνητικών πρωτοκόλλων II</i>	

Ερμηνεία – παρερμηνεία αποτελεσμάτων

Ποσό οφειλής	Οφειλότες	Σύνολο ποσού
έως 10.000 €	3,6 εκατ.	3,7 δισ. €
10.000 - 100.000 €	240.000	6,6 δισ. €
άνω 100.000 €	41.000	91,3 δισ. €

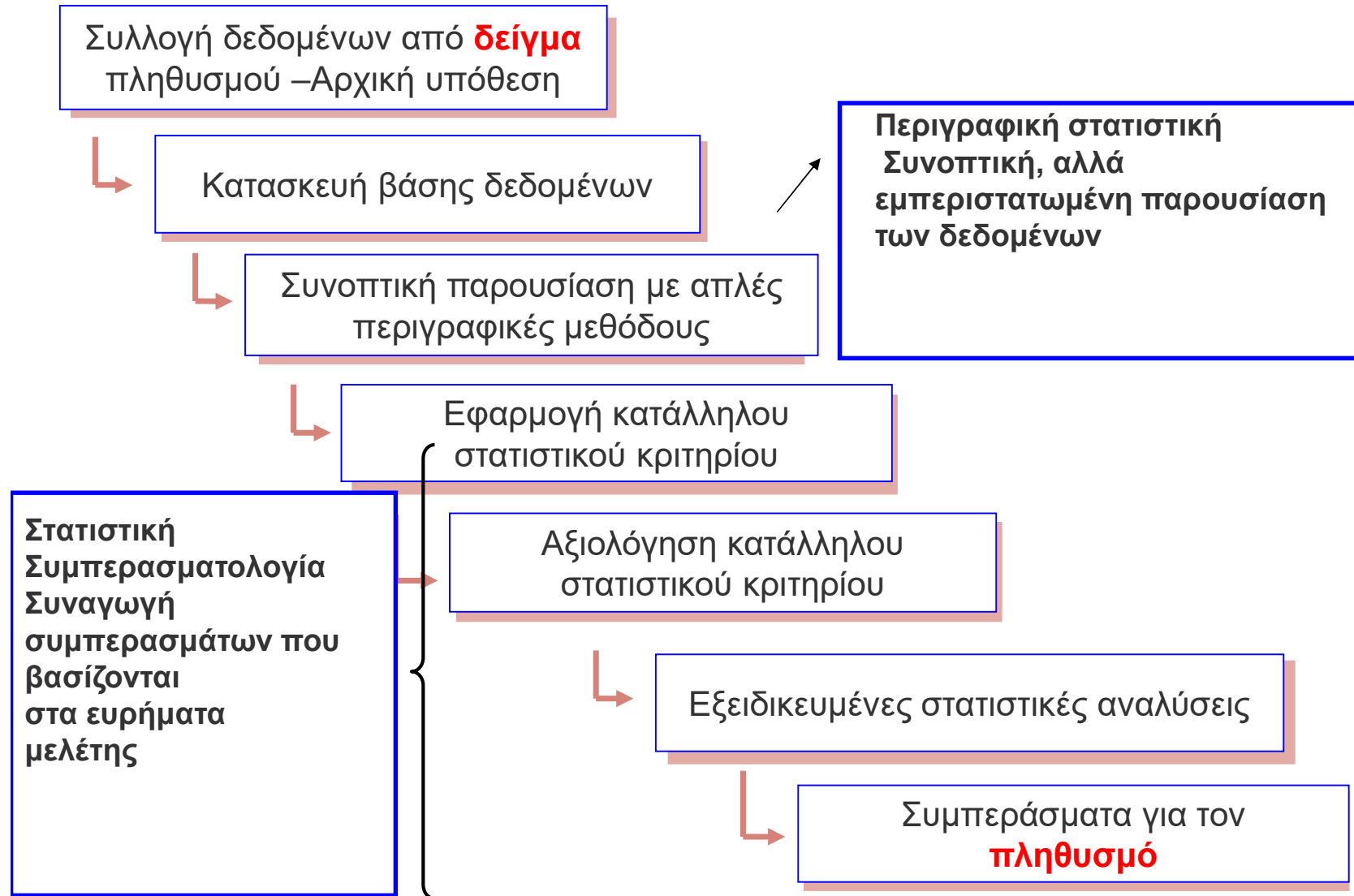
3,6 ΕΚΑΤ. ΕΛΛΗΝΕΣ ΧΡΩΣΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΦΟΡΙΑ ΕΩΣ 10.000 ΕΥΡΩ

14:32

Περιγραφική Στατιστική

Ιατρική Έρευνα

Περιεχόμενα Περιγραφικής Στατιστικής

- ❑ Διάκριση μεταβλητών
- ❑ Παρουσίαση ποιοτικών μεταβλητών
- ❑ Παρουσίαση ποσοτικών μεταβλητών
- ❑ Κατανομές συχνοτήτων
- ❑ Αντιπροσωπευτικές τιμές θέσης και διασποράς
- ❑ Φυσιολογικές τιμές

Συλλογή δεδομένων

Για να μάθεις κάτι, πρέπει πρώτα να **συλλέξεις δεδομένα**.

Για παράδειγμα, το πρώτο βήμα για να μάθεις για:

- τη σημερινή κατάσταση της οικονομίας
- το ποσοστό των πολιτών που ψηφίζουν υπέρ μιας συγκεκριμένης πρότασης
- την κατανάλωση βενζίνης σε λίτρα/100 χλμ του αυτοκινήτου
- την αποτελεσματικότητα ενός νέου εμβολίου

είναι η συλλογή δεδομένων.

Συλλογή δεδομένων

- **Ερευνητικές μονάδες:** «Οντότητες» στις οποίες αναφέρεται η πληροφορία που συλλέγουμε (π.χ. άτομα, νοικοκυριά, χώρες κτλ)
- **Μεταβλητή:** χαρακτηριστικό το οποίο συλλέγουμε για κάθε ερευνητική μονάδα και παίρνει περισσότερες από μία διαφορετικές τιμές ή χαρακτηρίζει διαφορετικά άτομα

Μεταβλητές

```
graph TD; A[Μεταβλητές] --> B[Ποιοτικές  
(π.χ. Φύλο,  
Απουσία/Παρουσία  
παθολογικού  
χαρακτηριστικού,  
ναυτία/μη κατά την  
εγκυμοσύνη κλπ)]; A --> C[Ποσοτικές  
συνεχείς ή διακριτές  
(Ηλικία, ύψος,  
επίπεδα σακχάρου, αριθμός  
καταγμάτων κλπ)]; B --> D[Διατάξιμες: θέση σε μια  
λίστα (Ordinal. Οι  
κατηγορίες ιεραρχούνται,  
π.χ. κατηγορίες ΔΜΣ)]; B --> E[Ονομαστικές: αριθμοί που  
προσδιορίζουν κατηγορίες ή  
τύπους πραγμάτων (αλλά δεν έχει  
νόημα η διάταξή τους. Nominal)]; C --> F[Εξακρίβωση μεταβλητών υπό μελέτη:  
Αν αναγνωρίσετε τι είδους μεταβλητές  
έχετε, τότε μπορείτε να τις περιγράψετε.];
```

Ποιοτικές
(π.χ. Φύλο,
Απουσία/Παρουσία
παθολογικού
χαρακτηριστικού,
ναυτία/μη κατά την
εγκυμοσύνη κλπ)

Διατάξιμες: θέση σε μια
λίστα (Ordinal. Οι
κατηγορίες ιεραρχούνται,
π.χ. κατηγορίες ΔΜΣ)

Ονομαστικές: αριθμοί που
προσδιορίζουν κατηγορίες ή
τύπους πραγμάτων (αλλά δεν έχει
νόημα η διάταξή τους. Nominal)

Ποσοτικές
συνεχείς ή διακριτές
(Ηλικία, ύψος,
επίπεδα σακχάρου, αριθμός
καταγμάτων κλπ)

Εξακρίβωση μεταβλητών υπό μελέτη:
Αν αναγνωρίσετε τι είδους μεταβλητές
έχετε, τότε μπορείτε να τις περιγράψετε.

Ποιοτικές Μεταβλητές (διατάξιμες)

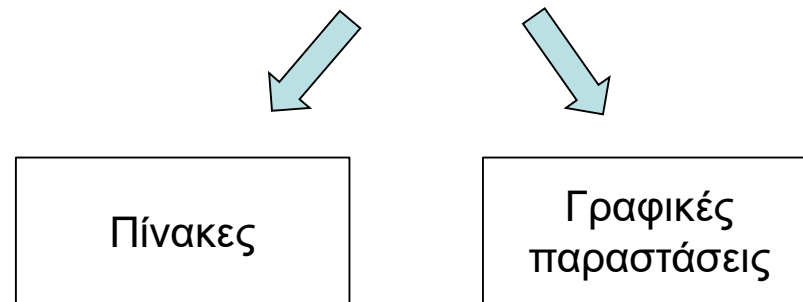
Κατηγορίες ατόμων	Τιμή Δείκτη Μάζας Σώματος	Κίνδυνος νοσηρότητας
Λιποβαρείς	<18,50	Χαμηλός
Φυσιολογικού βάρους	18,50 – 24,99	Συνήθης
Υπέρβαροι	≥ 25,00	
Προπαχυσαρκία	25,00 – 29,99	Αυξημένος
Παχύσαρκοι	30,00 +	Σοβαρά αυξημένος

Παρενέργειες ως αιματολογική τοξικότητα

Βαθμός	#Λευκών		Αιμοπετάλια
0 (απουσία)	≥4.000	και	≥90.000
1 ήπιες	3.000-4.000	ή	70.000-90.000
2 μέτριες	2.000-3.000	ή	50.000-70.000
3 σοβαρές	1.000-2.000	ή	30.000-50.000
4 απειλητικές	<1.000	ή	<30.000

Βασικές μέθοδοι σύνοψης δεδομένων

1. Χρήση αριθμητικών ποσοτήτων (στατιστικές συναρτήσεις, π.χ. μέσος όρος)
2. Κατανομή (τρόπος με τον οποίο συνοψίζονται τα δεδομένα) – distribution

Levels and correlates of alpha-fetoprotein in normal pregnancies among Caucasian and Chinese women

Pagona Lagiou^{a,c}, Evangelia Samoli^a, Areti Lagiou^{a,b}, Mats Lambe^e, Dimitrios Trichopoulos^{c,e}, Hans-Olov Adami^{c,e} and Chung-Cheng Hsieh^{c,e,d}

Table 1 Distribution of 212 Caucasian and 196 Chinese pregnant women by maternal and newborn characteristics^a

	Boston ^b	Shanghai ^b
Age (years)	31.0 (3.2)	25.2 (3.5)
Parity		
1	123 (58.0)	193 (98.5)
2	89 (42.0)	3 (1.5)
Duration of gestation (weeks)	40.0 (1.2)	40.0 (1.1)
Gender of offspring		
Male	112 (52.8)	122 (62.2)
Female	100 (47.2)	74 (37.8)
Nausea		
Yes (with/without vomiting)	166 (78.3)	119 (60.7)
No	46 (21.7)	77 (39.3)
Gestational week at 1st measurement	16.7 (1.1)	17.0 (1.7)
Gestational week at 2nd measurement	27.1 (1.8)	26.8 (1.3)
BMI before pregnancy (kg/m ²)	22.1 (3.1)	19.8 (2.0)

BMI, body mass index.

^aOnly pregnancies of healthy offsprings with duration of 37–42 (inclusive) weeks included.

^bIn parentheses: for quantitative variables, standard deviations; for qualitative variables, percentages.

lbw3- EX1.sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

	id	age	race	smoke	bwt	htm	wkg	var
1	4	28	3	1	709	1.59	58.96	
2	10	29	1	0	1021	1.50	63.49	
3	11	34	2	1	1135	1.62	68.03	
4	13	25	3	0	1330	1.63	50.79	
5	15	25	3	0	1474	1.64	49.89	
6	16	27	3	0	1588	1.65	72.56	
7	17	23	3	0	1588	1.66	62.59	
8	18	24	2	0	1701	1.55	57.00	
9	19	24	3	0	1729	1.52	40.00	
10	20	21	1	1	1790	1.68	54.42	
11	22	32	1	1	1818	1.65	67.12	
12	23	19	1	1	1885	1.55	54.42	
13	24	25	3	0	1893	1.63	52.15	
14	25	16	3	0	1899	1.60	50.79	
15	26	25	1	1	1928	1.63	52.15	
16	27	20	1	1	1928	1.60	49.89	
17	28	21	2	0	1928	1.65	56.69	
18	29	24	1	1	1936	1.63	47.62	
19	30	21	3	0	1970	1.70	70.00	
20	31	20	3	0	2055	1.88	90.00	
21	32	25	3	0	2055	1.70	58.96	
22	33	16	1	0	2092	1.68	72.56	

Γραφήματα για ποιοτικά δεδομένα

Κυκλικό διάγραμμα ή πίττα (pie chart)

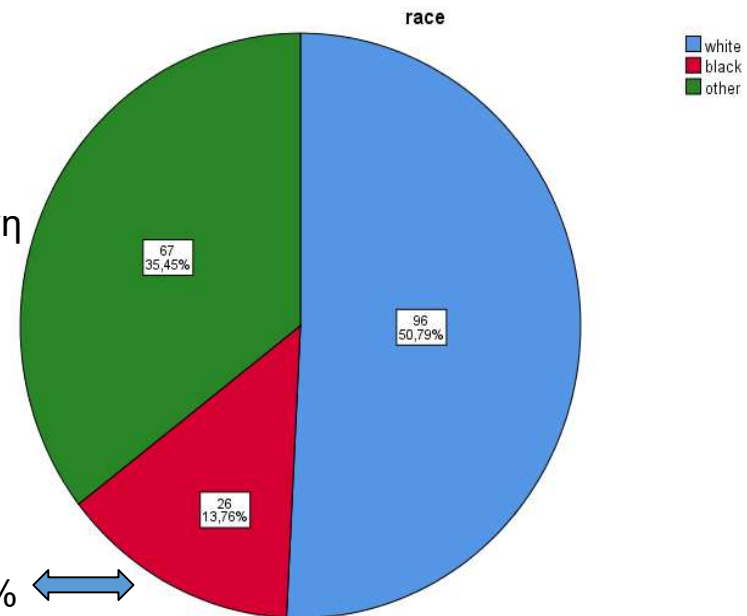
		race			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	white	96	50,8	50,8	50,8
	black	26	13,8	13,8	64,6
	other	67	35,4	35,4	100,0
Total		189	100,0	100,0	

Το εμβαδόν κάθε φέτας είναι ανάλογο του ποσοστού που αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη κατηγορία.

Π.χ. κύκλος = 360°:

Κόκκινη φέτα (black): $26/189=0,138 = 13,8\%$ ↔

$0,138*360^\circ = 50^\circ$.

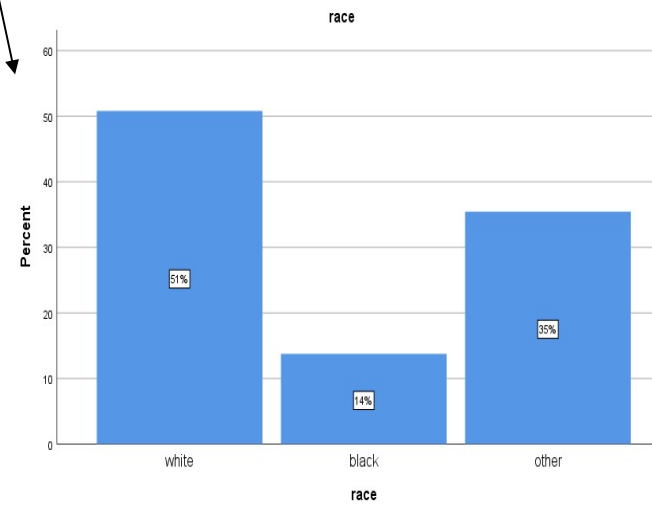
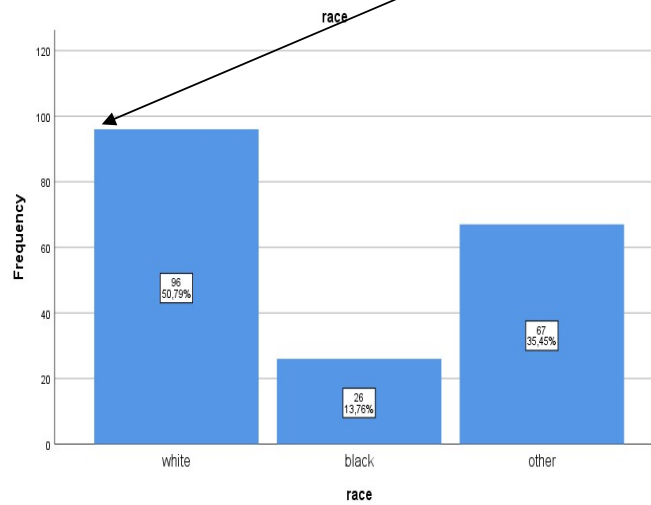

Γραφήματα για ποιοτικά δεδομένα

Ραβδόγραμμα (bar chart)

		race			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	white	96	50,8	50,8	50,8
	black	26	13,8	13,8	64,6
	other	67	35,4	35,4	100,0
Total		189	100,0	100,0	

Προσοχή στον κατακόρυφο άξονα

Γραφήματα για ποιοτικά δεδομένα

Για σύγκριση υποομάδων (2 μεταβλητές)

The screenshot shows the SPSS Data Editor interface. The menu bar includes File, Edit, View, Data, Transform, Analyze, Graphs, Utilities, Extensions, Window, and Help. The toolbar contains icons for file operations, data manipulation, and analysis. The main window displays a dataset with 22 rows and 8 columns. The first column is labeled 'agegroup' and the second is 'transport'. The 'agegroup' variable has categories '<18', '18-24', and '55+'. The 'transport' variable has categories 'private' and 'public'. The data is as follows:

Row	agegroup	transport
1	<18	private
2	<18	private
3	<18	private
4	<18	private
5	<18	private
6	<18	private
7	<18	private
8	<18	private
9	<18	private
10	<18	private
11	<18	private
12	<18	private
13	<18	public
14	<18	public
15	<18	public
16	<18	public
17	<18	public
18	<18	public
19	18-24	private
20	18-24	private
21	18-24	private
22	18-24	private

Έστω δείγμα 149 υπαλλήλων γραφείου με πληροφορίες για

- Χ1: τον τρόπο που πηγαίνουν στη δουλειά (ιδιωτικό ή δημόσιο μέσο) και
- Χ2: την ηλικιακή ομάδα που ανήκουν

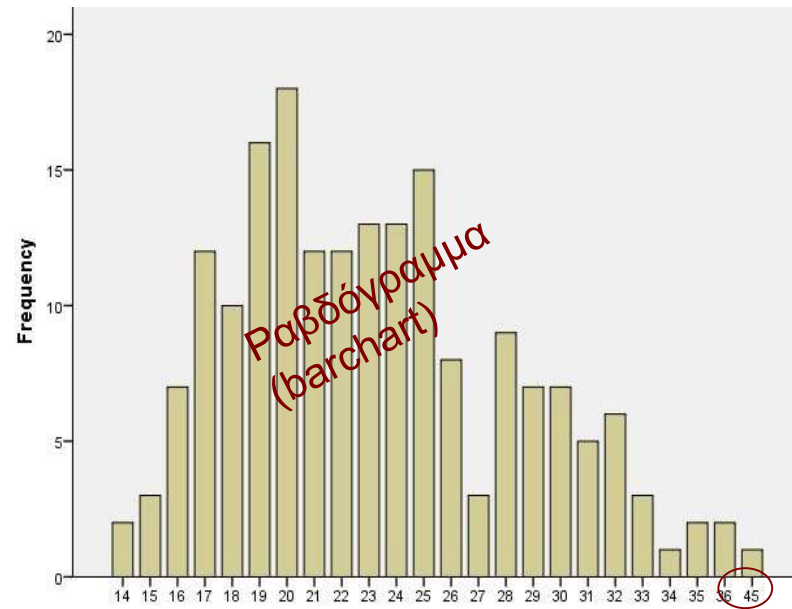
Table

Count		transport		Total
		private	public	
agegroup	<18	12	6	18
	18-24	15	10	25
	25-39	25	18	43
	40-54	13	32	45
	55+	6	12	18
Total		71	78	149

Γραφήματα για ποσοτικά δεδομένα

age

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 14	2	1.1	1.1	1.1
15	3	1.6	1.6	2.7
16	7	3.7	3.7	6.4
17	12	6.4	6.4	12.8
18	10	5.3	5.3	18.2
19	16	8.6	8.6	26.7
20	18	9.6	9.6	36.4
21	12	6.4	6.4	42.8
22	12	6.4	6.4	49.2
23	13	7.0	7.0	56.1
24	13	7.0	7.0	63.1
25	15	8.0	8.0	71.1
26	8	4.3	4.3	75.4
27	3	1.6	1.6	77.0
28	9	4.8	4.8	81.8
29	7	3.7	3.7	85.6
30	7	3.7	3.7	89.3
31	5	2.7	2.7	92.0
32	6	3.2	3.2	95.2
33	3	1.6	1.6	96.8
34	1	.5	.5	97.3
35	2	1.1	1.1	98.4
36	2	1.1	1.1	99.5
45	1	.5	.5	100.0
Total	187	100.0	100.0	

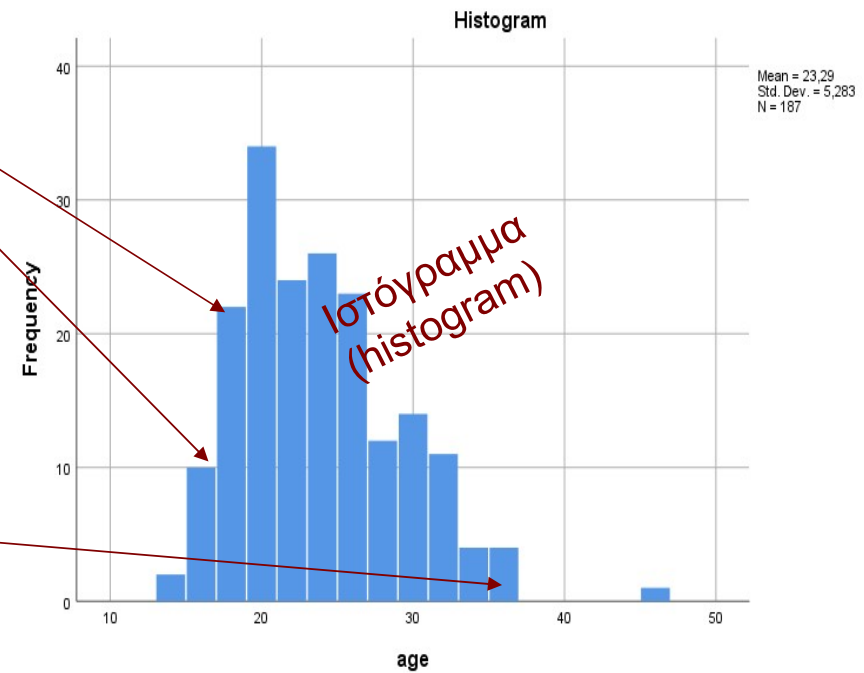

age
Το λαμβάνει σαν κατηγορία και το κολλά δίπλα στην προηγούμενη

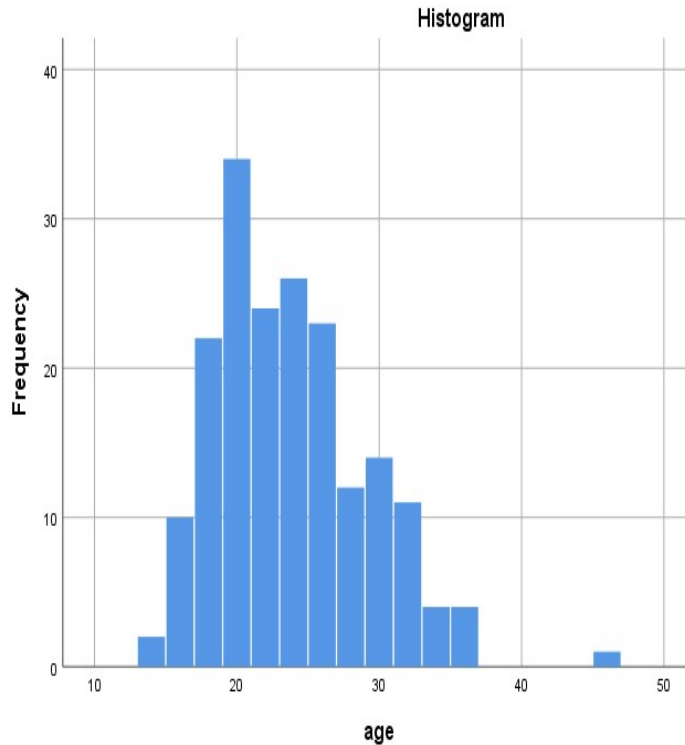
Γραφήματα για ποσοτικά δεδομένα

age

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 14	2	1.1	1.1	1.1
15	3	1.6	1.6	2.7
16	7	3.7	3.7	6.4
17	12	6.4	6.4	12.8
18	10	5.3	5.3	18.2
19	16	8.6	8.6	26.7
20	18	9.6	9.6	36.4
21	12	6.4	6.4	42.8
22	12	6.4	6.4	49.2
23	13	7.0	7.0	56.1
24	13	7.0	7.0	63.1
25	15	8.0	8.0	71.1
26	8	4.3	4.3	75.4
27	3	1.6	1.6	77.0
28	9	4.8	4.8	81.8
29	7	3.7	3.7	85.6
30	7	3.7	3.7	89.3
31	5	2.7	2.7	92.0
32	6	3.2	3.2	95.2
33	3	1.6	1.6	96.8
34	1	.5	.5	97.3
35	2	1.1	1.1	98.4
36	2	1.1	1.1	99.5
45	1	.5	.5	100.0
Total	187	100.0	100.0	

Ιστόγραμμα

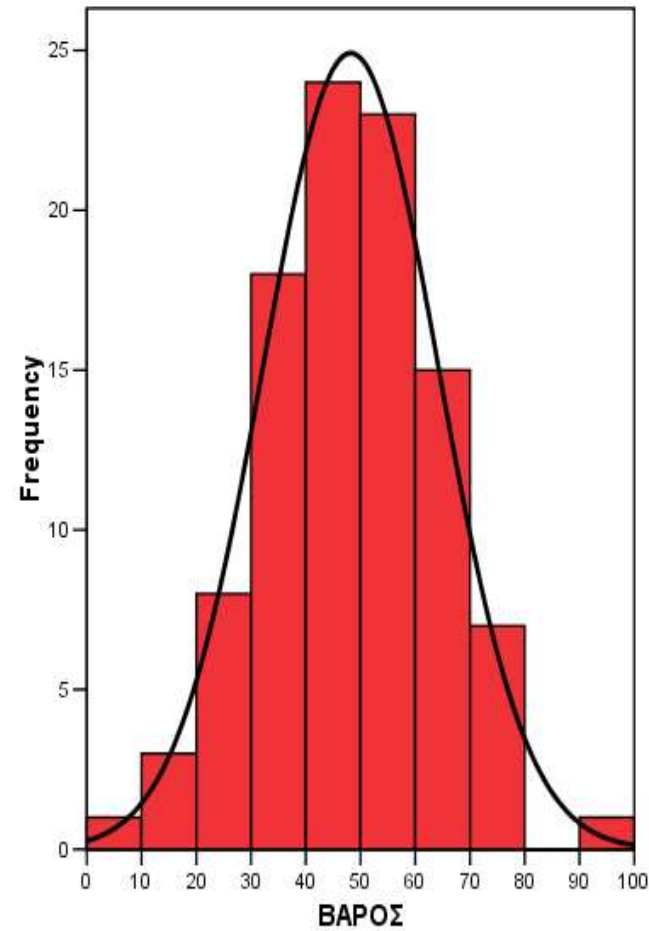
- Πόσο συμμετρικά είναι τα δεδομένα; Πόσο διεσπαρμένα είναι τα δεδομένα;
- Υπάρχουν διαστήματα με υψηλή συγκέντρωση δεδομένων;
- Υπάρχουν κενά στα δεδομένα;
- Υπάρχουν παρατηρήσεις μακριά από τις υπόλοιπες (ακραίες - outliers);

Ιστόγραμμα

Συχνότητες

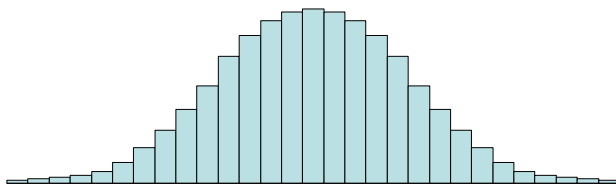
Διάστημα τιμών	Τιμή	Απόλυτη συχνότητα	Σχετική συχνότητα	Απόλυτη αθροιστική συχνότητα	Σχετική αθροιστική συχνότητα
0.00- 9.99	5	1	0.01	1	0.01
10.00-19.99	15	3	0.03	4	0.04
20.00-29.99	25	8	0.08	12	0.12
30.00-39.99	35	18	0.18	30	0.30
40.00-49.99	45	24	0.24	54	0.54
50.00-59.99	55	22	0.22	76	0.76
60.00-69.99	65	15	0.15	91	0.91
70.00-79.99	75	8	0.08	99	0.99
80.00-89.99	85	0	0.00	99	0.99
90.00-99.99	95	1	0.01	100	

- Ξεκινάει από το 0 →
- Εύρος παραλληλογράμμου

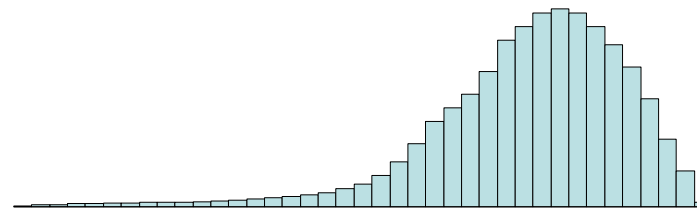

Κατανομή Ποσοτικών Δεδομένων

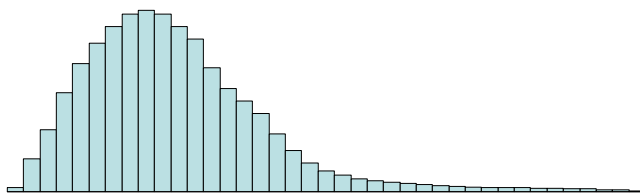
Συμμετρική, σχήμα καμπάνας
Κανονική (Gaussian) κατανομή

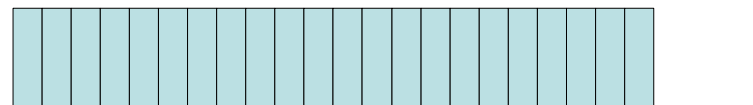
Αρνητικά λοξή
Λιγότερο συνηθισμένη

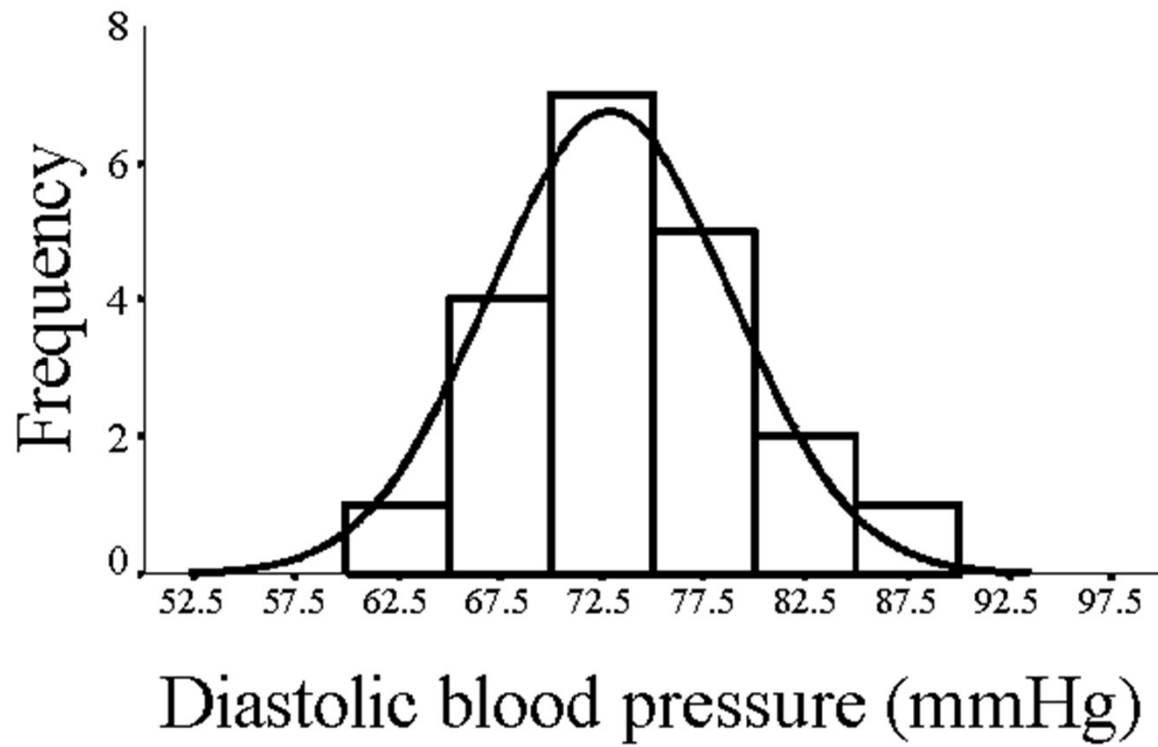
Θετικά λοξή
Σε εργαστηριακά δεδομένα
πχ. CD4 counts in HIV+

Ομοιόμορφη κατανομή
Ίδια πιθανότητα οποιασδήποτε τιμής
μέσα στο εύρος

Παράδειγμα κανονικής κατανομής

Καλώς ήρθατε!

Καλή αρχή

Και υπομονή!

**Manuscript
submitted**

**Manuscript
accepted**

